

Nr 529.

Av herr **Hagberg** i Luleå m. fl., i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 206, angående vissa frågor rörande försvarets organisation.*

I proposition nr 206 rörande försvarets organisation föreslås en avsevärd förstärkning av flygvapnet. Därjämte ha framlagts vissa delförslag samt uppdragits riktlinjer för fortsatt utredning beträffande särskilda delar av försvarsorganisationen. I en annan motion har föreslagits en förstärkning av arméns materielanslag för 1948/49 med 20 milj. kronor. I samband med proposition 206 redovisas huvudpunkterna i 1945 års försvarskommittés betänkande. Förslagen avvika dock betydligt från försvarskommitténs förslag och innebära inte förslag till ny försvarsplan eller försvarsordning.

De mest iögonfallande avvikelserna gälla kostnadsramen. Försvarskommittén föreslog att försvarsutgifterna under en tioårsperiod skulle begränsas till 810 milj. kronor om året. För armén beräknades vid tioårsperiodens sista år 326 milj. kronor, marinen 116,1 milj. kronor, flygvapnet 254,2 milj. kronor och för gemensamma utgifter 105,3 milj. kronor. Dessa förslag innebära för marinen en kraftig nedskärning av nu utgående anslag, för flygvapnet en ökning. Förslaget hade som förutsättningar, att betydande materielförnyelse för armén, delvis för marinen, ställdes på framtiden. Statens organisationsnämnd konstaterar, att försvarskommittén rekommenderat 810 milj. kronor till en krigsorganisation, som kostar omkring 1,1 miljarder kronor om året.

Departementschefen uppställer som målsättning för försvaret, att det måste vara i stånd att ge uttryck för folkets levande försvarsvilja. Varje vapenför svensk, som icke bindes av andra för riksförsvaret viktiga utgifter, bör sättas i stånd att i ena eller andra formen militärt deltaga i kampen för landets självständighet. Krigsmakten i dess helhet bör vara så utbyggd, att den förmår ge största möjliga eftertryck åt vårt folks vilja att bevara landets handlingsfrihet och avvisa varje kränkning av dess integritet.

I detta uttalande kan man instämma liksom i departementschefens betonande av folkviljans och ett väl planerat civilförsvars grundläggande betydelse.

Det förefaller dock, av propositionen att döma, som om den dominerande vikten lagts vid det materielkrävande, mest yrkesbetonade och minst ut-

hålliga vapnet, flygvapnet. Det är inte något underskattande av flygvapnets betydelse, när man med förvåning konstaterar detta sakförhållande. Det är inte heller själva principen för utbyggnaden av flygvapnet, genom ökning av antalet maskiner i förutvarande flottiljer — vilken princip rekommenderats av den kommunistiske medlemmen av försvarskommittén — som vållar betänkligheter.

Den förstärkning av tre dagjaktflottiljer med 50 % samt bibehållandet av F 6 jämte en ytterligare spaningsdivision till F 2, som propositionen i motsats till försvarskommitténs förslag räknar med, betyder en ökad årlig kostnad vid genomförd organisation med i runt tal 28 milj. kronor. (Summorna komma att bli betydligt högre, om de diskutabla inskränkningarna av övningsanslagen, som förordas, leda till ökad olycksfrekvens och därför inte kunna upprätthållas.) Om denna utbyggnad sedan skall fullföljas för övriga flottiljer, vilket departementschefen i princip uttalar sig för, betyder detta en ytterligare kostnad för flygvapnet å minst 100 milj. kronor om året.

Det är troligt, att ett flygvapen å närmare 400 milj. kronor om året inte kan upprätthållas utan att inkräkta på utgifterna för armén, måhända även för marinen, utan att dock vara i stånd att lösa dessa uthålligare vapenslags uppgifter. Då armén dock omfattar 85 procent av landets värnpliktiga och därigenom mer än något annat vapen representerar landets levande försvarskraft, borde huvuduppmärksamheten ägnas denna och åt åtgärder i syfte att mobilisera hela folkets försvarskraft.

Samtidigt borde varje möjlighet till rationalisering och besparingar tillvaratagas. En av förutsättningarna för vissa besparingar, som försvarskommittén påvisat, var förutom nedskärning av flottans nybyggnadsanslag en viss inskränkning av antalet arméförband jämte uppskov med materielanskaffning till armén och marinen. Av sex föreslagna förbandsindragningar i armén upptar propositionen endast förslag om nedläggandet av ett förband, K 1 i Stockholm. Detta är så mycket märkligare som motiveringen för dessa indragningar förutom besparingssyftet varit de minskade årskullarna och möjligheten att i en sålunda beskuren organisation dock genomföra den nödvändiga utbildningen. Rent förbluffande är departementschefens förklaring till uraktlåtenheten att såsom ÖB och försvarskommittén föreslagit sammanslå A 5 med A 8, nämligen att den ringa befolkningstätheten kan framtvinga en ändå kraftigare beskärning.

Den uraktlåtenhet att genomföra möjliga rationaliseringar i besparingssyfte, som framträder ur nämnda ställningstagande, tenderar jämte ökningen av anslagen till flyget att driva upp försvarskostnaderna till en höjd, som varken försvarskommittén eller överbefälhavaren i dennes tidigare förslag räknat med. Skall den väsentligen obesurna arméorganisationen dessutom fyllas med nödvändig och tidsenlig materiel torde de årliga för-

svarsutgifterna på längre sikt närma sig tolv å tretton hundra miljoner kronor, ett belopp som väl ingen tidigare räknat med.

Detta är sålunda ett sannolikt ekonomiskt perspektiv, som upprullas genom Kungl. Maj:ts förslag.

Men därtill bör observeras att den föreslagna utbyggnaden av försvaret har som förutsättning, att landets hårt frestade tillgångar av utländska betalningsmedel måste tas i anspråk, främst för inköp av flygmaterielen. När man infört en hård bensinransonering för att spara ett par tiotal miljoner kronor i utlandsvaluta, beskär för produktionen nödvändig import och sänker levnadsstandarden i samma syfte, synes en starkare återhållsamhet med försvarsutgifterna vara väl motiverad. Det är anledning understryka departementschefens eget uttalande, att »en överdimensionering kan medföra sociala och ekonomiska verkningar, som kunna rubba den inre samslingen och försvaga den nationella grund, varpå försvaret i dess helhet vilar».

De frågor, som departementschefen rekommenderat till ytterligare utredning, förtjäna en sådan. Men därjämte synes det motiverat, att för arméns vidkommande undersöka fördelar och ekonomiska förutsättningar för en mera centraliserad utbildning, exempelvis enligt de linjer som uppdragits för flottans centrala värnpliktskola. En differentiering av utbildningstiden i syfte att nedbringa kostnaderna och samtidigt möjliggöra en bättre utrustning för vissa stödstyrkor bör också ingå i den fortsatta utredningens uppgifter att klarlägga.

Den nuvarande försvarsorganisationen torde ännu både numerärt och till utrustning vara den starkaste vårt land någon gång haft och därvid väl motsvara den nivå som uppnåddes under de sista åren av världskriget. Att påstå, såsom från något håll gjorts, att arméns utrustning ännu inte nått högre än stormaktsarméernas vid krigsutbrottet är att karikera det verkliga läget. Denna militära styrka, så nära efter ett förödande världskrig, torde vara fullt i nivå — relativt sett — med världskrigets jämförliga segrarmakter.

Departementschefen anför som skäl till att han frångått försvarskommitténs förslag den ökade spänningen internationellt. Denna ökade spänning bör dock inte, framhåller han, »uppfattas som om en allmän konflikt vore förestående». Det är med tanke på den ovissa framtiden, för att man i tid skall med tillförsikt kunna möta de påfrestningar en allmän konflikt skulle medföra, som upprustningen föreslagits.

Även om de internationella motsättningarna icke tillnärmelsevis uppnått samma styrka som efter det första världskriget, då 14 länders arméer förde krig mot det revolutionära Ryssland, böra de icke bagatelliseras. Men ännu felaktigare vore att underskatta de skilda faktorer som verka i fredsfrämjande riktning. Den svenska politiken bör stödja dessa krafter. Det förefaller dock som om en ytterligare upprustning i ett läge, när vårt land be-

finner sig på höjdpunkten av militär styrka, mera skulle bli ett indirekt stöd för de hysteriska krigsaktivistiska krafterna inom och utom vårt land. Det synes som om den ekonomiska ram, försvarskommittén rekommenderat för försvarsutgifterna, borde kunna ge en med hänsyn till landets ekonomiska möjligheter och det allmänna läget relativt god beredskap, därest dessa medel förnuftigt disponeras.

Utan att i övrigt närmare ingå på de förslag, som framlagts i propositionerna nr 206, 207 och 208, hemställas,

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner nr 206, 207 och 208, beslutar, att flygvapnet tills vidare måtte utformas i enlighet med 1945 års försvarskommittés förslag, samt

att i anslutning till de i propositionen nr 206 anmälda utredningarna om försvarets organisation jämväl frågorna om en centralisering av arméns värnpliktsutbildning och en differentiering av utbildningstiden i armén i syfte att nedbringa kostnaderna måtte bli föremål för utredning.

Stockholm i maj 1948.

H. Hagberg.

Fritiof Lager.

O. F. Persson.

Helmer Holmberg.

Erik Karlsson.
